

DATUM
2021-04-12
ERT DATUM
2021-01-15

DIARIENR
2021/9-4
ER BETECKNING
Ju2021/00115

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Statskontoret har inga invändningar mot utredningens förslag till hur ett prov i svenska och samhällskunskap ska utformas och organiseras. Men vi konstaterar att förslaget är omfattande och långsiktigt. Det kommer att innebära nya uppgifter för flera myndigheter samt ökade kostnader för staten och kommunerna. En förutsättning för att genomföra förslaget är enligt Statskontoret att det kan förväntas bidra till syftet, det vill säga att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. Det underlag som utredningen presenterar visar inte det.

Ett inkluderande samhälle innebär i sammanhanget att de som är permanent bosatta i Sverige ska omfattas av de rättigheter och skyldigheter som följer av medborgarskapet samt på andra sätt delta i olika aktiviteter i samhället och bidra till att utveckla det.

Viljan att ansöka om medborgarskap varierar självklart mellan olika individer. Generellt gäller dock att viljan minskar med ökade hinder, till exempel i form av krav och kostnader. Att kraven ökar innebär inte att individen får större nytta av att bli medborgare. Kraven på kunskaper i språk och samhällskunskap och avgifter för tester kommer generellt att minska intresset för medborgarskap. Hur det påverkar inkluderingen i samhället är dock inte självklart.

De som är starkt motiverade att bli medborgare kommer inte att påverkas av förslaget, utan kommer att skaffa sig förutsättningar att klara testet. För vissa av dem kommer kraven på kunskaper i svenska och samhällskunskap att förbättra deras möjligheter att utöva sitt medborgarskap, integreras i samhället och klara sig bra på arbetsmarknaden. I andra änden av skalan finns de som över huvud taget inte är intresserade av medborgarskap. De kommer inte alls att påverkas av de föreslagna kraven.

Mellan de ytterligheterna finns de som kan tänka sig att ansöka om medborgarskap, men avstår om det uppfattas som för svårt eller dyrt. Om den gruppen är stor så kan de föreslagna kraven få stora konsekvenser, det vill säga att antalet nya medborgare blir betydligt färre än om kraven inte införs. Det behöver dock inte självklart bli ett stort problem. Många lär sig svenska och skaffar kunskap om samhället av andra skäl än att kunna ansöka om medborgarskap.

Slutsatsen är att utredningens förslag snarast kommer att motverka strävan mot ett mer inkluderande samhälle i meningen att fler ska bli nya medborgare. Sannolikt kommer andelen att minska, men de som blir medborgare kommer att vara mer kvalificerade.

Förslaget kommer heller knappast att bidra till ökad integration i allmänhet. Som utredningen påpekar så finns det stöd för att högre krav på språkkunskaper kan leda till exkludering och diskriminering, i synnerhet av kvinnor, äldre och grupper med låg utbildning. Om det övergripande syftet med förslaget är att förbättra integrationen så bör resurserna användas till andra åtgärder än nya strängare krav för medborgarskap.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Erik Nyberg och organisationsdirektör Michael Borchers, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Michael Borchers